

izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru z
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrť leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnštvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnina.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 14.

V Mariboru, dne 6. aprila 1899.

Tečaj XXXIII.

Posojilnic še je treba!

Dan za dnevom slišimo na shodih in čitamo po raznih naših časopisih, da bode slovenskemu ljudstvu pomagano in da se nam bode isto ohranilo, ako se mu pripomore do gmotnega blagostanja s tem, da se začnejo snovati kmetijske zadruge, konzumna društva in posojilnice in hranilnice.

Da je potrebno osvoboditi naše ljudstvo še bolj tujega jerobstva, uvideli so naši narodni boritelji že poprej. To potrebo pa je tembolj treba uvaževati v sedajnih časih, ko vidimo, da tudi naši sosedje, kateri se razlikujejo od nas po jeziku in tudi po veri, ne držijo rok križem, nego da premišljeno in vstrajno delujejo ter da prežijo na vsako ped slovenske zemlje, kakor jastreb na svoj pohlevni plen.

Z veseljem in s posebnim zadovoljstvom smemo toraj pozdraviti zapričeto gibanje na polji zadružne organizacije. Kakor pa smo po vsi pravici ponosni na naše slovenske zadruge in na dične naše posojilnice, katere delujejo v napredek in blagostanje našega ljudstva že po mnogoterih okrajih našega slovenskega ozemlja, ravno tako nas boli, ko vidimo, da se v nekaterih okrajih še nihče ne zmeni za snovanje posojilnic, ki bi naj bile podstav za nadaljno zadružno organizacijo, dočim požrešni nemški zmaj na vso moč odpira svoje žrelo, da pogoltne, kar mu še ni zapadlo v plen.

Znano nam je in smo tudi že večkrat večkrat v našem listu objavili, da je zveza slovenskih posojilnic v Celji vedno z veseljem

pripravljena, pospeševati ustanovitev hranilnic in posojilnic v takih krajih, kjer spoznajo domači narodnjaki in rodoljubi, da je posojilnica iz narodnogospodarskih ozirov potrebna in ako se nahaja v dotičnem krogu vsaj nekaj sposobnih moči za dobro, vzgledno poslovanje in za vspešni razvoj nove posojilnice. Vemo tudi, da pošlje Zveza v Celju rada svojega strokovnjaka v osebi marljivega svojega tajnika kamorkoli si bodi, da isti podučí snovatelje o vseh za osnovanje nove posojilnice potrebnih korakih, ako se jej to le naznani. Ravno tako pa tudi vemo, da je zveza podregala že tu in tam, ter sprožila misel, naj se osnuje posojilnica. Vendar hoče ostati vse prizadevanje, kakor se kaže, zaman. Nedoumno!

Naši rodoljubi naj pomislijo, da nam rastejo ob istem času sovražne nemške posojilnice ob jezikovni meji in mešovitih krajih, kakor gobe po dežju. Koga naj ne navdaja to resnično dejstvo, ako gleda z odprtimi očmi, z opravičenim strahom? Ali ni opravičeno, ako porečemo, kaj bode iz tega? Izrekamo toraj željo, naj slovenski rodoljubi snovanja posojilnic ne cenijo premalo, ampak naj stvar prav resno prevdarijo ter se zaupljivo obrnejo tja, od koder je smelo pričakovati pomoči in komur se sme brez ovinov zaupati. Mislimo namreč Zvezo slovenskih posojilnic v Celju.

Ko govorimo že o osnovanji posojilnic, dovolimo si sprožiti še nekaj. V velikem kozjanskem in slovenjegraškem okraju nimamo žal še nobene ali vsaj ne dovolj posojilnic. Tukaj je še premalo preskrbljeno za kmečki

kredit, ljudstvo na drugi strani pa tudi nima ugodne prilike, nalagati prisluzenih in prihranjenih svojih novcev na boljše obresti. Znano nam je pa, da se nahaja baš v teh dveh okrajih še mnogo domačega denarja, kateri je raztrošen po raznih nam nasprotnih zavodih, s katerim denarjem bi se dalo za domači okraj marsikaj dobrega in koristnega doseči. Pri tem pa delajo oderuhi in izžemalci slovenskega ljudstva po največ seveda naši nasprotniki tudi v narodnem oziru svoj dobiček. V obeh okrajih je precej zavodnih trgov in vasi in povsod se bode našel gotovo tudi sposoben mož, ki bi se hotel zavzeti za posojilnico.

Rodoljubi, vzdramite se toraj, osamosvojite se vseh predsodkov ter pomislite, kaka bodočnost naj čaka nas in naše potomce, ako ne začnemo vsaj sedaj ob poznej že uri, odbijati sovražnih navalov s tem, da postavimo s slovenskimi posojilnicami krepke stebre proti prodirajočim in razširjajočim se nemškimi zavodom enake vrste, katere snuje izvestna gospoda žal da tudi po nekod s pomočjo slovenskih mož v našo in našega naroda gotovo pogubo. Otmimo, kar se da oteti, dokler ni prepozno. Kes po porazu ne bode pomagal.

Zdramite se narodni možje zlasti v navedenih dveh okrajih, prav posebno pa se ob koroški železnici, sklenite osnovati ali to, ali ono zadruge ter pokličite Zvezo slovenskih posojilnic v Celji na pomoč, katera Vam bode rada v vsakem oziru in pri vsakem podjetju svetovala in Vam šla po svojih močeh na roko. Naj Vas ne straši pri snovanji

Listek.

Jeruzalemsko romanje.

(Piše prof. J. Zidanšek.)

8. Piramide in sfinga pri Giceju.

Meni se zdaj tako godi, kakor izraelskemu ljudstvu v egiptovski sužnosti: zelo rad bi že potoval z Vami, ljubi rojaki, iz sicer solnčnate, pa vendar temne t. j. nam neznane Afrike — v obljubljeni deželo in v Jeruzalem, pa še ne smem, ker me stari egiptovski kralji Faraoni ne pustijo; hočejo namreč, da jih v grobu obiščem; torej hajd! — k piramidam, ki stojijo blizu 2 uri zunaj kajrskega mesta proti zahodu, med reko Nil in puščavo.

Mnogo sem že slišal in bral o piramidah; kot dijak sem pogostokrat te stare orjake v duhu gledal in občudoval; da, zdelo se mi je, da piramide že dobro poznam, ako si jih predstavljam kot silno visoke in ogromne zgradbe; in vendar, zdaj ko sem celo pred njimi stal, se mi niso zdele tako velikanske. Že enkrat v mojem življenju se mi je tudi tako godilo; ko sem namreč vstopil v cerkev sv. Petra v Rimu (ki ima prostora za 80.000 ljudi), sem tudi mislil, da sem se motil, ker sem si jo zelo velikansko predstavljaj; še le

ko sem jo začel pazno in natančno ogledovati, sem spoznal, da se nisem varal, ker mi je nadalje večja postajala in se mi je zdelo, kakor bi posamezni deli cerkve pred mojimi očmi rastli. Pa ravno v tem se kaže prava umetnost, da je vse primerno izdelano in v lepem soglasju priredjeno, ali razvrščeno; ako bi namreč velikanska reč kar hipoma in neposredno nam pred oči stopila, bi nam duha omamila ali človek bi se je prestrašil. Zato so se mi tudi piramide bolj orjaške in lepše zdele, kadar sem jih od daleč gledal na pr. iz plane strehe našega kajrskega hotela, kakor pa če sem jih celo blizu z očmi meril in presojeval.

Zdaj pa vem, da so nekteri bravci že malo nevoljni, ker me ne razumejo, o čem govorim in me hočejo vprašati: Kaj so pa piramide? Mislite si streho medičarjevega „štanta“, na zemljo poveznjeno, mnogokrat povečano; to je torej približno podoba piramide: štirivoglata, kamenita stavba, navadno precej široka in visoka ter zgoraj koničasta ali rtasta (špičasta); znotraj le z nekterimi votlinami in hodniki prepredena, sicer pa celo masivna ali trdna. Takih piramid nahaja se v Egiptu na večih krajih na pr. v Sakari, v Giceju in drugod; izmed gicejskih je največja ona, v koji kot grobu je počival kralj Keops; stara je že 5000 let, široka 240 m.,

visoka pa je nekdaž bila 151 m.; torej višja, kakor vsak stolp v celem našem cesarstvu, ker najvišji avstrijski stolp pri cerkvi svetega Štefana na Dunaju je visok samo okoli 140 m.; sicer se je na vrhu te piramide že nekaj metrov kamenja odkrnilo, da zdaj lahko kakih 20 oseb tam gori stoji. Navadno spležejo tujci na vrh te ali kake druge piramide, s pomočjo beduinov (puščavinih prebivalcev), kojih eden plezalca spredaj vleče, dva ga pa od zadej tiščita, ker iz take višočine je seveda lep razgled; nam ni bilo mogoče do piramidinega vrha priti, ker je bila vročina prevelika ob 3. uri popoldne; izlet k piramidam se zato naj napravi precej zgodaj zjutraj.

Ako se od orjaške piramide obrnemo proti jugo-vzhodu, zagledamo ne daleč proč (400 korakov) drug čuden spomenik, ki se imenuje sfinga; 20 metrov visoka, kamenita človeška glava, ki proti sončnemu vzhodu gleda in se prijazno smehlja; telo pa, ki je skorej celo v pesku zasipano in 54 m. dolgo, ni človeško, ampak levovo; zdaj pa pomislite; cela ta pošast (lev s človeško glavo) izdelana je iz enega kamena ali iz ene velikanske skale! Zares; občudovati moramo ljudi ovih starodavnih časov, ki so nam zapustili take gorostasne spomenike; mi smo pravi prtilikavci proti njim. Ako pa kdo vpraša: kaj

posojilnice okolnost, da imate v okraju slučajno že hranilnico, katere vodstvo je tudi v slovenskih rokah. Bodite prepričani, da posojilnica, katera ima namen posojevati le na osobni kredit, prav nič ne škoduje hranilnici, katera se naj bavi le s hipotečnim kreditom in sprejema po večini le pupilarne hranilne vloge, med tem ko se naj staka v posojilnico krožeč denar in pa denarni prislužki nižjih stanov. Vsaj je vendar dokazano, da baš tam, kjer imamo poleg hranilnice tudi posojilnico, oba zavoda v nekaki zajemnosti prav lepo napredujeta, ako složno in sporazumno delujeta in da dosejata oba tem lažje oni namen, katerega so imeli pred očmi njuni osnovatelji. V tem oziru lahko navedemo Celje, Slovensko Bistrico na Štajarskem in več krajev v drugih slovenskih pokrajinah. Ravno ta poziv pa nič manj ne velja tudi drugim našim okrajem ob jezikovni meji na levem bregu Drave.

Izgovor pa, pri nas manjka zmožnih moči ali naš kraj je reven, ni povsod dovolj merodajen. Le oglejmo se nekoliko pri naših sosedih, kako stoji stvar tam in pri kakih okolnostih snujejo oni zavode. Treba je le dobre volje, nekoliko poštvalnosti in pa enkrat za vselej, to je v začetku poslovanja, temeljitega poduka, katerega se dobi baš od Zveze, pa tudi od drugih že obstoječih večjih denarnih zavodov.

Prepričani smo, da se da vse to najti in upamo, da bomo mogli prav kmalu pozdraviti veselo vest, da se začnejo snovati vsaj v prvo navedenih dveh okrajih, v katerih smatramo to za najbolj potrebno, slovenske posojilnice po navodilih Zveze slovenskih posojilnic v Celji. Potem bomo imeli zavest, da smo s svojim nasvetom pravo zadeli in tudi nekoliko koristili. Bog daj!

Domoljubne želje.

Znano je po celi avstrijski državi, kako gorko bije slovensko srce v ljubezni do cesarja in cesarske hiše. Zato se ne bo nikdo čudil, da se je v slovenskih krogih začela mnogokje izražati lepa želja, da bi tudi med nami Slovenci stalno začel bivati kak ud naše presvetle cesarske rodovine. To bi bila nova vez med Habsburžani in Slovenci. Nikdo bi se potem ne mogel staviti med prestol in Slovence, ampak naše želje in čustva bi se lahko javljala na najvišje mesto vedno po poti, na kateri ne leži od nobene strani niti senca nezaupanja.

ta sfinga pomenja? in zakaj so jo tu sem postavili? ne moremo določno odgovoriti; nekateri menijo, da je sfinga nagrobni spomenik najstarejšega kralja; drugi pa trdijo, da zaznamujejo mejo med hudobnim in dobrim bogom; v puščavi je namreč vladal (po poganskem mišljenju) hudobni bog in zato so napravili to milo, prijazno človeško lice, ki bi naj pozdravljalo dobrodejno solnce ali tistega boga, od ktere ga človeku prihaja vse dobro. Poleg tega spomenika nahajajo se tudi razvaline velikega paganskega templja.

To so torej najstarejše človeške zgradbe, postavljene več ko 3000 let pred Kristusom; tudi egiptovski Jožef in Mojzes sta jih že gledala; zato sem bil vesel, da sem jih tudi videl; sicer pa ni bilo prijetno, hoditi tam po peščinem in razgretem puščavinem tlaku, pri silni vročini. Potem pa še ubogi beduini tujca nikakor pri miru ne pustijo: ponujajo mu kamele in osle za jahanje, pa še razne druge reči; kamela, ker previsoka, morala se je na kolena spustiti, da sem se mogel na sedlo vstati; pa jahati ni lahko, ker se mora jezdec preveč zibati, in dobi zato, ako ni navajen, tudi morskoro bolezen, koje sem pa že itak sit bil; Nemci tudi radi tega imenujejo kamelo — ladijo v puščavi. Nikdar pa ne pozabim nekega rujavega dečka, ki me je tu pri piramidah dovolj nadlegoval; iz začetka

Sprava?

Vlada namerava začeti z novimi pravnimi poskusi med Čehi in Nemci, ker s prejšnjimi ni nič dosegla. Čehi se pogajanju ne bodo ustavljali. Odposlali bodo izvestno svoje pooblaščenke k pravnemu pogajanju, kjer se bo že vršilo. Ali se bo pa pri Nemcih našlo kaj zmernih mož, ki bi se hoteli odkritosrečno pogajati in potem spraviti s Čehi, je veliko vprašanje. Kako bi pa potem Wolf živel, če ne bi smel več rogoviliti in za to rogoviljenje dobiti velikih denarnih podpor! Sedaj še vse kaže, da bodo tudi novi pravni poskusi brezvspešni.

Deželni zbori.

Sedaj so sklicani tudi isti deželni zbori k zasedanju, ki se doslej niso bili in sicer tirolski na dan 11., goriskogradski, tržaški in istrski pa na dan 15. t. m. Kot vzrok, da se ti niso tako dolgo sklicali, se navaja, da so se na Tirolskem pogajali Nemci, da bi Italijani zopet vstopili v deželni zbor, v Goriskem je grof Coronini odložil mesto deželnega glavarja, v Trstu še vedno niso mogli dobiti zatrdila, da bi italijanski pouličnjaki ne pljuvali na slovenske poslance, a v Istri so iskali mesta, kjer bi italijanski paglavci zopet pljuvali. Našli so sedaj mesto Koper.

Nemška vzgoja.

Na ljubljanski realki se vzgojujejo dijaki v tako strogo nemškem duhu, da se mora s to vzgojo sedaj baviti tudi deželno sodišče v Ljubljani. V preiskavo je zapletenih 55 dijakov in 2 profesorja, seveda sami Nemci. Nemški profesorji na ljubljanski realki se sploh radi bavijo z nemškonacionalno agitacijo, na čelu jim dr. Binder, ki bi že dolgo ne smel več jesti državne kruha.

Slovenec-kardinal.

Z vso resnostjo se zopet poroča iz Rima, da bode začetkom meseca maja imenovano osem novih kardinalov, med njimi tudi naš štajarski rojak nadškof gorški dr. Jakob Missia. Bil bi potem dr. Missia prvi Slovenec, ki je dosegel čast kardinalsko.

Dopisi.

Iz Žalca. (Za blagor kmečkega stanu.) Dne 31. oktobra 1897, se je po prizadevanju gosp. Ivana Kača ustanovila v Žalcu kmetijska zadruga. Eno leto deluje

mi je ponujal vode iz svojega egiptovskega vrča; ko pa vidi, da ne kupim, (dasiravno sem bil silno žejen), začne prositi in beračiti; zavrnem ga dva-trikrat — vse zastonj; sledi mi kakor moja lastna senca, kamorkoli stopim; grem v gostilno kake četrte ure pred piramidami črno kavo pit, on me potrpežljivo zunaj čaka; vsedem se na voz in se naglo peljam proti Kajri, pa ubogi deček ne odneha; joče se sicer in milo javka, pa za mojim vozom še vedno vztrajno leti; zato sem bil nazadnje le premagan, dasi sem bil trdno sklenil ničesar mu dati, ker sem vedel, da bi s tem še le več beračev privabil; vrgel sem mu nekaj drobiža in na mah se je umiril: lice se mu je raztegnilo in oveselilo. Iz tega dogodka pa lahko posnamemo ta-le nauk: Koliko več premore torej vztrajna, goreča molitev in prošnja pri Bogu, ki je neskončno dobrotljiv in usmiljen!

Velika in majhna kraljica.

(Prevel iz franc. M. T. Savinjski.)

(Dalje.)

Srce ji je raztrgano smrtne žalosti, a v glavi rodile so se ji misli in stoterni načrti, na kakov način hoče rešiti kraljevo rodovino, ko se odslovi od sirotišnice. Vsi so spremljali njen odhod s solzami in iskrenimi željami,

sedaj že ta kmetijska zadruga, in nje udje smejo na to delovanje biti ponosni. Predstojništvo zadruga je priredilo na večih krajih shode s podučljivimi govori in uspeh je bil, da so koj prvo leto naročili kmetovalci pri zadrugi 759 mt. stotov umetnega gnoja za izboljšanje travnikov in polja, kar je za prvo leto gotovo veliko. Da se sadjarji bolj poprimejo umnega sadjarstva, priredila je zadruga v pretekli jeseni v prostorih «Narodnega doma» v Celji razstavo sadja in grozdja. Razstava se je obnesla izborna, da so se izrekli odlični strokovnjaki jako laskavo in pohvalno o njej. Denarni promet, kateri je znašal do konca l. 1898 nekaj čez 5000 gl. svedoči, da je začetek sicer skromen, a za novo podjetje s 45 zadružniki vedno dovolj velik. Da ne znaša čisti dobiček prvo leto več nego 60 gl. 31 kr., je vzrok, ker je posredovala zadruga za umetni gnoj ne samo brez provizije, nego je še vplačala vse upravne stroške. Bila ji je skrb, da so dobili kmetovalci ta gnojila po nizki ceni in so si vsled tega lahko večje množine naročali. To ravnanje pa dokazuje, da deluje zadruga v resnici na korist svojih udov. Ker znaša rezervni zaklad s priklopljenjem 30% čistega dobička 76 gl. in vplačani deleži znašajo 102 gl., je razvidno, da so ti deleži pokriti s 75%, kar je za prvo leto gotovo veliko, če se ozira na obilne stroške za upravo in ustanovljenje zadruga.

Neminljivih zaslug pa si pridobiva predstojništvo kmetijske zadruga v Žalci, da se trudi s snovanjem kmetijskih zadrug povsod, kjer se ljudje zato zanimajo. In ta trud ni brezvspešen. Že so se osnovali kmetijske zadruga v Št. Juriju ob južni žel., Sv. Juriju ob T., na Cvenu in Križevcih pri Ljutomeru, in kmalu bodo nastale zadruga v Bučehovcih, Solčavi, Ljubnem, Orehovcih, Spod. Polskavi, Jarenini.

Ko bode osnovanih vsaj deset kmetijskih zadrug, kar se zgodi v kratkem času, napravi in ustanovi se zaveza kmetijskih zadrug, in takrat se šele odpre pravo vspešno in plodonosno delovanje v povzdigo kmetijstva. V teku tega leta ustanovila bo naša kmetijska zadruga s pripomočjo države in dežele več mlekaric in v slogi s hmeljarskim društvom skladišče za hmelj in drugo poljsko blago. In tako upamo, da bode mogoče z božjo pomočjo in neumornim združenim delom sicer korak za korakom, a gotovo in zanesljivo rešiti propadajoče kmetijstvo, in istemu pripomoči do veljave in blagostanja.

Ivan Kač.

Iz Stoperc. (Predrzen tat.) Že nad dve leti se je klatil po naših goščah predrzen

da blagoslovi Bog njene naklepe. — A že med potjo zve Marjetica, v koliko nevarnost se je podala. — Nje očitna enakost z Marijo Antoaneto zbudila je povsod pozornost in nezaupnost ter zakrivila, da so jo čisto surovo zasramovali in grdo psovali; zato si je kmalu zakrila obraz z gosto tančico ter žalostna nadeljevala pot s poštnim vozom. — Ko dospé v Pariz, hiti naravnost v svoj ljubljenski zavod, kjer je prebila najsrečnejša leta. Tukaj jo vsprejmejo z vso iskrenostjo in prisrčnostjo. A žalostna opazi, kolika sprememba jo obdaja. Le nekaj redovnic še je bivalo tod, vse druge so po povelju predpostavljenih zbežale v oddaljene samostane; tudi ostale, čakale so le odločilnega trenutka, da zapuste glavno mesto.

Ves Pariz bil je grozno predrugačen. Povsod so se javili znaki najstrašnejše zmote in zmešnjave; nekateri prebivalci bili so polni strahu, groze, smrtnih slutenj in nemira, drugi pa polni hudobije, neusmiljenosti in punta ter so napolnjevali dan za dnevom z novimi grozovitostmi in sramotnimi, brezsrčnimi djanji.

Marjetica se trudi noč in dan, da bi dospela do kraljeve družine, a vse je bilo zastonj; povrh prisla še je čisto sama v smrtno nevarnost, kateri je le siloma ušla. Podoba kraljčina, koju je takorekoč sama